

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Den 29. august i Mindelunden i Ryvangen. Johan Kanding lagde kransen fra De Erhvervshæmmede fra hele Danmark. (Foto: F-k)

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. 03 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeborg, Hesselager. 09 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehjemmets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 04 46 53 42.
Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 04 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.
Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 03 86 55 59.
Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,
Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. 04 45 86 22.
Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 02 91 13 72.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 06 81 07 09.
Overlærer preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeborg, 5874 Hesselager.
Tlf. 09 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen Volmersvej 5, 6330 Padborg Tlf. 04 67 31 53	Læge Axel Jørgensen Duebrødrev 14, 9000 Aalborg Tlf. 08 12 06 70	Overbetjent Ejler Mortensen Nørregade 6, 6440 Augustenborg Tlf. 04 47 17 04
Sektionschef Hans Bøjlund Skovparken 7, 6000 Kolding Tlf. 05 52 96 11	Obers K. Kjeldsen Tingagerhjemmet, 5750 Ringe Tlf. 09 62 31 63	Redaktør Johs. Rasmussen Ømkulevej 9, 7100 Vejle Tlf. 05 82 65 72
Sparekassedirektør Einer Hauberg Holballe 3, 6473 Tandslet Tlf. 04 44 76 04	Tandtekniker Leo Kæraa Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg Tlf. 06 27 04 28	Provst Poul Riis Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse Tlf. 03 53 35 34
Direktør G. Jespersen Gullestrupvej 7, 7400 Herning Tlf. 07 12 11 84	Herreekviperingshandler Carl Otto Larsen, Lærkevej 6, 6440 Augustenborg. Tlf. 04 47 11 60	Maskinmester H.P. Skjoldborg Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg Tlf. 04 42 57 07
Direktør Bernth Johannesson Jacobys Allé 16 2.th., 1806 Frederiksberg C Tlf. 01 31 86 86	General Fl. B. Larsen Kongstedgården, 4293 Dianalund Tlf. 03 56 02 07	Solveig Skjøtt Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse Tlf. 02 48 56 74
	Forvalter Axel Lauritzen Lundbofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby tlf. 02 88 12 42	

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, snatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.
Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det på påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bavnebjergspark 6,
3520 Farum
02 95 22 08
Telefontid: kl. 17-18
Årsabonnement 60,- kr.
Udenfor Skandinavien betales et
portotillæg på 30,- kr.
Giro 9 31 54 54.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt ved
henvendelse til udleveringspost-
kontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
06 81 07 09

Villy Mørk Jensen
Sjørringvigvej 6, Sjørring
7700 Thisted
07 97 12 71

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Gensyn for første gang	
siden dengang.....	131
Rift om værelserne på	
4. Maj Kollegierne	132
Abonnement 1988	133
Vore logoer	134
Dachau kæmper for sit image ...	136
159 nationer arbejder for	
fred i verden	137
Oplevelser som fortæller	138
Runde dage	139
Eventyret og virkeligheden	140
Kammeraterne fortæller	141
Foreningerne	143-146
Mindeord	146
Bøger	147

De følgende numre af vort blad ud-
kommer 15/12 1987 og 15/2 1988.
Stof må være redationen i hænde
senest 4 uger før de nævnte dage.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 6

November 1987

42. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne . Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen . Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen . Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

Hjælperne fra redningsaktionen i 1945 mødtes igen

Referat fra et »træf«, der blev en stor succes

Gensyn

Lørdag den 19. september mødtes 52 tidligere medarbejdere i Dansk Røde Kors fra tiden 1939 til 1949 på Dansk Røde Kors' hovedkontor, Dag Hamarskjølds Alle 28 i København.

Der var repræsentanter for alle dele af Røde Kors' hjælpevirksomhed under og efter krigen, omfattende administration, transporttjenesten, allierede flygtningelejre, læge- og bespisningsaktioner i Polen, Ungarn, Jugoslavien, Rumænien, Østrig og Slesvig-Holsten samt tuberkulosebekæmpelsen i en del af disse lande.

Udover de, der var ansat i Dansk Røde Kors, deltog også enkelte repræsentanter for CBU og Jyllandskorpset, der havde medvirket ved hjemtransporten af fanger fra KZ-lejrene.

Det var nogle af »veteranerne«, der selv havde taget initiativ til dette »træf«, men uden meget stor hjælp fra Røde Kors, var det ikke blevet til noget.

Første gensyn siden »dengang«

For de flestes vedkommende var det første gang, de så hinanden siden dengang, d.v.s. 1944-49.

Mange mødte flere, andre måske kun een enkelt eller slet ingen af deres tidligere kolleger, men alle følte sig som en stor familie. Initiativtagerne havde sammen med Røde Kors' informationsafdeling lagt program for dagen, så at alle - også de »ensomme« - kunne føle sig med i kredsen.

Generalsekretær Eigil Pedersen bød velkommen. Dansk Røde Kors var glad for initiativet, og han var imponeret over så mange, der var mødt.

Derefter orienterede Funder om sammenkomsten, idet han fortalte, at det havde været arrangørernes ønske at få en repræsentant for socialministeriet, der under og efter krigen koordinerede alt hjælpearbejde, til at komme og fortælle om arbejdet set fra ministeriets side. Desværre kunne det ikke lade sig gøre.

Informationschef Poul Jul Andersen fortalte om den betydning, Dansk Røde Kors tillægger indsamling af historisk materiale fra perioden og meddelte, at Frihedsmuseets leder, Esben Kjeldbæk, havde givet tilsagn om at være Røde Kors behjælpelig med modtagelse og opbevaring af eventuelle materialer.

For at give indsigt i Dansk Røde Kors' virksomhed i dag fortalte generalsekretær Eigil Pedersen levende og inspirerende om det omfattende arbejde, der udføres såvel udenlandsk som i Danmark.

Resten af dagen var helliget erindringer fra deltagelse i arbejdet dengang.

John Bundtzen fortalte om arbejdet i Jugoslavien, Rumænien og Tyskland. Hans Kaad om lejrede for allierede flygtninge og bespisningen i Ungarn. Videre fortalte Max Taubert om konvoj-tjenesten, og endelig gav K.M. Ahlman-Ohlsen en redegørelse for krigshjælpekortorets arbejde.

Esther Ammundsen fortalte lidt om starten på det tuberkulosebekæmpelsesarbejde, der skulle blive verdensomspændende. Det var Røde Kors, der tog initiativ til dette arbejde. Resultatet havde været, at 20 millioner i Europa, Asien og Sydamerika var blevet vaccineret.

Sluttelig vistes en film fra arbejdet i Ungarn og en svensk film om Bernadotteaktionen.

Hele dagen blev alle pauser udnyttet til livlig samtale om gamle minder, og mange fandt, at en fortsættelse af gensynet burde arrangeres.

Som Funder udtrykte det, det ville ikke slå til med en dag for mange af deltagerne, men fortsættelsen måtte ske i mindre grupper på eget initiativ.

Alle deltagerne var enige om at rette en varm tak til Dansk Røde Kors, fordi man havde muliggjort dette ovenud vellykkede »træf«.

Holger Reedtz Funder

Der er rift om værelserne på 4. Maj-kollegierne

Der er pres på værelseskapaciteten på 4. Maj-kollegierne. To af de ni kollegier er ikke i stand til at imødekomme alle kvalificerede ansøgere fra børn efter aktive modstandsfolk, og det vil gøre sig gældende mange år endnu. På de øvrige kollegier kan man give anden generations unge, altså dem, hvor bedstefar og bedstemor var aktive i frihedskampen, en fortrinsstilling ved behandling af ansøgninger.

Dette blev oplyst på Kollegierådets årsmøde i Odense 15.-16. oktober, hvor man drøftede aktuelle, fælles problemer og mulighederne for at forstærke samarbejdet.

Formanden, Niels A. Eigenbroth, kunne berette, at Kollegiefonden, der er 4. Maj-kollegiernes fælles formue og sikkerhedsnet, nu er vokset til 3 millioner kr. Det skyldes i det væsentlige, at Frihedsfonden har overført sin kulturfonds restsum, en halv million, til fonden. Frihedsfonden var af den opfattelse, at arveforudsætningen skulle opfyldes, efter at kulturfonden har støttet udgivelsen af en lang række bøger om frihedskampen og dermed har afsluttet denne virksomhed.

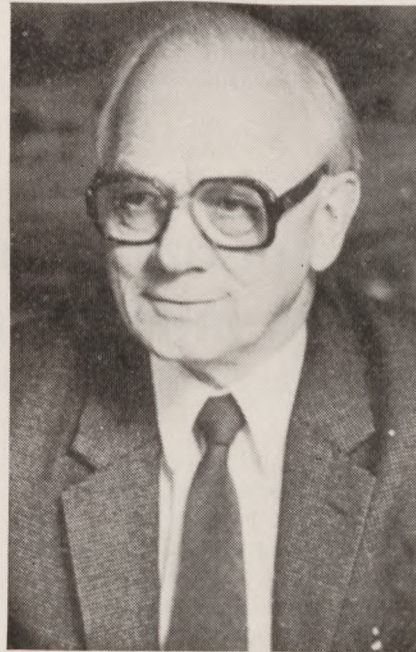
Den nye fondslovgivning har sat meget snævre grænser for fortsat konsolidering, udtalte formanden. Derfor er det godt, at Kollegierådet har udnyttet mulighederne gennem årene, samtidig med at 4. Maj-kollegierne er blevet støttet med over 500.000 kr.

Kollegierne er nu 30-40 år gamle, og flere steder tumler man med moderniseringsplaner, men ønsket om flere toiletter og baderum vil gå ud over værelsestallet og dermed i betænkelig grad berøre driftsøkonomien.

Eigenbroth manede til forsigtighed i overvejelserne og mindede om, at København har kollegier, der er over 300 år gamle, og som stadig er attraktive for studerende.

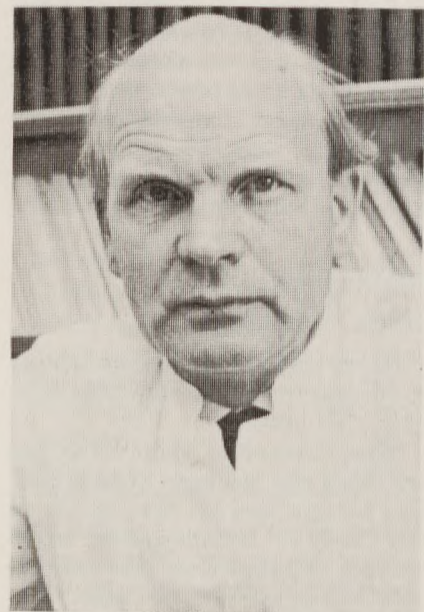
Efter mødet inviterede borgmester Verner Dalskov til modtagelse på rådhuset, hvor man tilbragte en særdeles hyggelig aften. Næste årsmøde holdes i oktober 1988 i Tønder. De unges sports-træf blev gennemført i september på kollegiet i København og gentages næste år i Aalborg.

Nye mindeværelser

Et værelse på 4. maj-kollegiet i Aalborg bærer fremtidig Frode Tofts navn

Frihedsfonden har besluttet at skænke 2 x 10.000 kr. til oprettelse af to mindeværelser. Det første knyttes til 4.

I Esbjerg knyttes Paul Thygesens navn til et værelse på Frihedskollegiet

Maj-kollegiet i Aalborg og skal bære Frode Tofts navn. Frode Toft, der døde 8. december 1986, stammede fra Nørresundby. Han var en af dem, der måtte tilbringe længst tid i tyske kz-lejre, og for sine gamle kammerater øvede han en ypperlig indsats, da han ved Thorkild Diges pensionering overtog posten som kontorchef i Frihedsfonden.

Det andet mindeværkelse bliver på 4. Maj-kollegiet i søfartsbyen Esbjerg og skal bære dr.med. Paul Thygesens navn. Donationen er Frihedsfondens tak for Paul Thygesens arbejde som lægekon-sulent i fonden og for hans initiativ og utrættelige arbejde for at bedre krigs-sejlernes vilkår.

Kollegierådets formand, generalsekretær Niels A. Eigenbroth, har for øvrigt fået ny adresse, nemlig: John F. Kennedys Plads 4, 5., 9000 Aalborg. Tlf. 08-12 32 31.

Svifter Frihedsfondens bestyrelse?

Fortsættelse af den kronologiske gennemgang af sagsforløbet

Den 21. oktober 1987 har socialministeren afleveret et ændringsforslag til finansloven vedrørende bevillingen til Frihedsfonden. Vedtages dette forslag - hvad det utvivlsomt gør - vil der være penge til fondens drift i hele året 1988, altså også efter den 31. marts. Yderligere bemærkes til forslaget, at bevillingen tænkes fortsat til den 31. marts 1991, altså en (foreløbig?) forlængelse på 3 år.

Gamle fanger og modstandsfolk må vel nu have lov til at håbe, at spørgsmålet i overskriften kan besvares benægtende.

Den 28. oktober 1987

Hans Andersen

Monumentafløring i Husum

Fredag den 27. november foretages afløringen af det monument, som Nordfrieslands amt har rejst på den grund, hvor KZ-lejren Husum-Schwesing lå.

Højtideligheden falder i to afdelinger, idet man først samles i Riddersalen kl. 13 på Husum slot i Husum by. Her taler først amtsborgmester dr. Klaus Petersen, der aktivt har støttet ungdomsgruppens ønske om, at lejrområdet markeres. Derefter taler billedhuggeren Ulrich Lindow, der har skabt monumentet.

Man samles derefter til selve monumentafløringen på det sted, hvor det er placeret.

Der bør fra dansk side møde en god repræsentation af danskere, der har siddet i Husumlejren eller i andre lejre.

Nazitidens domme

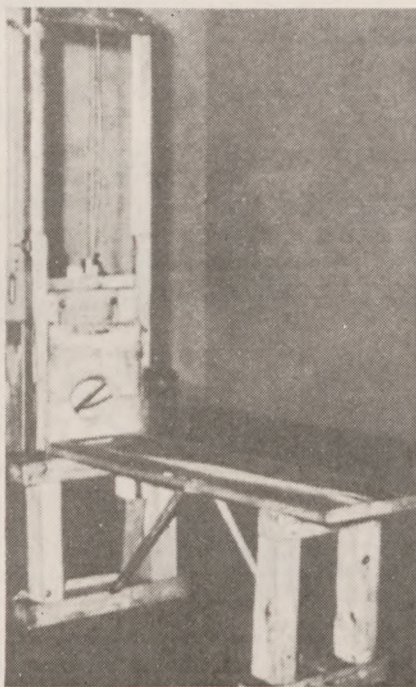
»En Polak, ikke et menneske, men et menneskedyr!«

Den 25. august 1942 stod der på alle plakatsøjler i Bremen at læse, at den 15-årige Walerjan Wrobel var blevet henrettet i Hamborg.

Han var én af de ca. 2.000.841 polske tvangsarbejdere, der var tvunget til Tyskland, revet bort fra sin hjemstavn og sat til at arbejde i den tyske rustningsindustri eller hos bønderne.

Han arbejdede på en landejendom, men havde så stærk en hjemve, at han en dag fjernede sig nogle få meter fra sin arbejdsplads. Han blev fundet og udleveret til politiet og regnede selv med at blive ført tilbage til sin arbejdsplads. Man kunne vel ikke anse en 15-årig for at være en fare for nazistyrer? Man ville vel anse det for barnlig naivitet, at han havde forsøgt at nå hjem til Polen.

Men det gik anderledes. Han blev dømt som fjende af det 3. rige og dom-

Faldøksen gjorde en hurtig ende på den deporterede, polske arbejders liv.

men var dødsstraf. En benådningsansøgning blev afslået.

Ifølge referatet blev han ført til Hamborg for at blive halshugget dér. Man refererer derfra, at han havde taget sin dom roligt, men havde spurgt, om straffen ikke kunne ændres, så han senere kunne vende tilbage til sine forældre, men forgæves. Til det sidste troede han på, at Gud ville vise ham sin nåde.

Der tilføjes en makaber beretning om, at han før sin henrettelse med god appetit spiste tre en halv liter gemüsesuppe og kort derefter blev overgivet til bødlen for 5 sekunder senere at blive halshugget.

Hans familie ventede hele tiden på hans tilbagekomst, men det nazistiske retssystem havde dømt ham som forbryder eller folkefjende af det 3. rige.

VMJ

Abonnement 1988

Prisen for et årsabonnement på Pigtraad/Gestapofangen er uændret i forhold til i fjor: kr. 60,00.

Også opkrævningsmåden er den samme som i 1987. Der vil i løbet af november/december 1987 separat pr. post til hver enkelt abonnent blive fremsendt et giroindbetalingskort. Som sidste rettidige indbetalingsdag vil være anført den 25. januar 1988, men betal hellere straks efter modtagelsen, så det ikke går i glemmebogen. Som sædvanlig kan »gammeldags« girokort til brug ved tegning af nye abonnenter rekvireres hos undertegnede.

**POUL NIELSEN
Bavnehjærgspark 6
3520 Farum**

Jyllandskorpset drøftede fortid og fremtid

Den svenske »Bernadotteforeningen«, »Foreningen af politiske fanger« i Oslo og »Jyllandskorpset« har i årene efter en sammenkomst i Bergen i 1975 gennemført en række fællesarrangementer på skift mellem de enkelte lande. Sidste gang vi mødtes, var i maj 1985 i Oslo. Herefter påregnedes et svensk arrangement i 1987, men dette blev ændret til et almindelige møde i Husquarna med enkelte repræsentanter fra Norge og Danmark.

Herefter opstod der et ønske fra Jyllandskorpsets medlemmer om et inntert møde, og dette blev herefter arrangeret og afholdt den 5. og 6. september 1987, dels på »Jyndevadhus«, dels i Frøslevlejren.

I stævnet deltog ca. 30 medlemmer, og efter fremmødet var der først almindelig foreningsdrøftelse om fortid og nutid.

Efter en god middag med typisk sønderjysk mad vistes en kopi af en film, som Svensk Røde Kors havde fremstillet, og hvori indgik en række optagelser fra karantænestationen i Padborg fra foråret 1945.

Dagen efter forlagde vi stævnet til Frøslevlejren, og der fortalte Georg Schlätzer om oplevelser som kz-fange.

Fra den efterfølgende middag i Dansk Røde Kors' cafeteria sendtes hilsener til fraværende medlemmer og til vore kammerater i Bernadotteforeningen.

V. Eriksen

Barbie fik livsvarigt fængsel

Den tidligere Gestapo-officer Klaus Barbie blev ved et retsmøde i den franske by Lyon dømt til at betale sagsomkostningerne for sin retssag samt symbolske erstatninger på 1 fransk franc (1,13 kr.) til hver af de 62 civile sagsøgere.

Den 73-årige Barbie indledte den 4. juli afsoningen af en dom på livsvarigt fængsel, han blev idømt for forbrydelser mod menneskeheden efter en to måneder lang retssag.

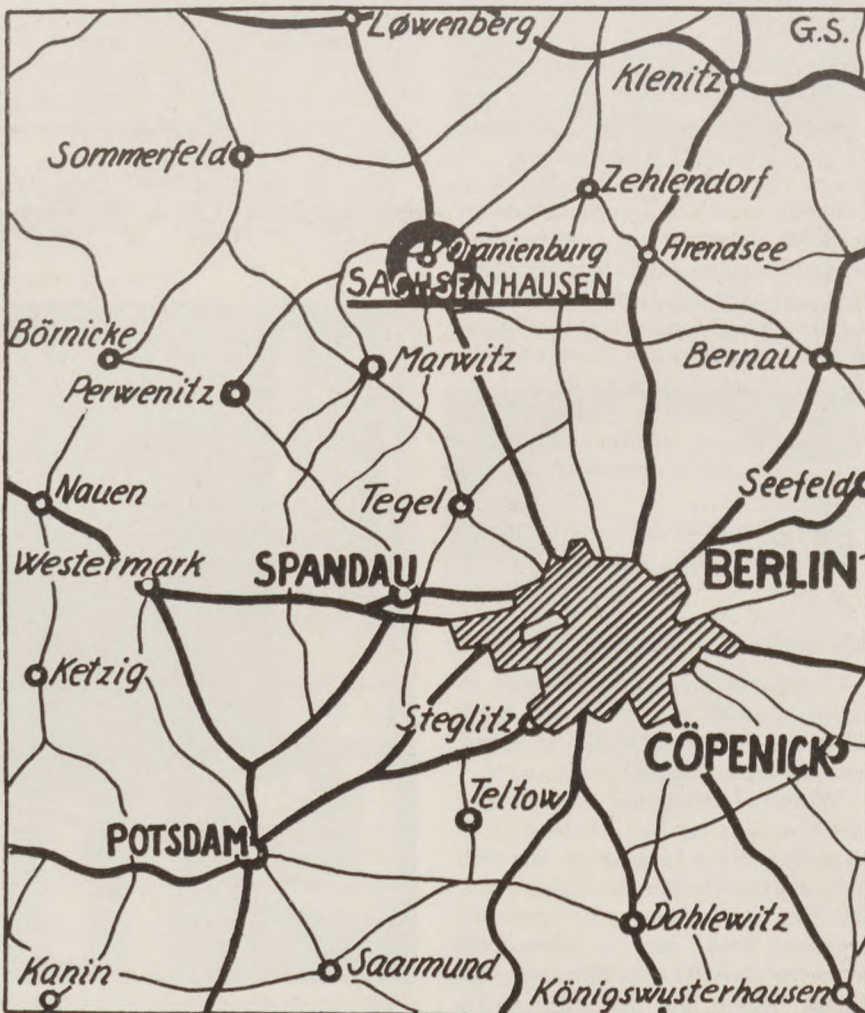
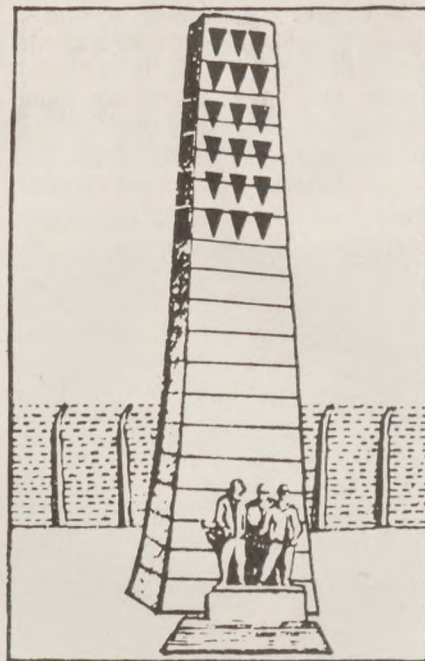
Retskilder i den franske by Lyon sagde, at det endnu ikke nøjagtigt er regnet ud, hvad sagsomkostningerne løber op i, men der bliver talt om flere millioner franc.

Vore logoer

Sachsenhausen-Foreningen er i den heldige situation, at man som logo kan anvende en gengivelse af lejrens fællesmonument. Logoet bruges både af den danske og af den internationale forening.

Monumentet har en højde af 41 meter, og obelisken bærer 18 trekante, der symboliserer, at 18 nationer var repræsenteret blandt lejrens fanger. Trekkanterne havde mange forskellige farver, men den røde trekant dominerede. Den fastslog, at den pågældende fange var taget som politisk, og det vil her sige antinazistisk.

Obelisken blev afsløret i 1961, da lejren blev indviet som mindepark. Tusinder sluttede op om begivenheden, og der blev den dag bragt mange hilsener, også fra dansk side.

Koncentrationslejren Sachsenhausen lå ca. 35 km nord for Berlin.

En filatelistisk begivenhed

Foreningen »Frøslevlejrens Venner« udgav i anledning af sit årsstævne i Frøslevlejren i Sønderjylland lørdag den 15. og søndag den 16. august et smukt mindeark - en filatelistisk begivenhed.

De 1.000 nummererede mindeark indeholder en tekst om Frøslevlejren og et frimærke, værdi kr. 2,80 + 0,50, tegnet af HM Dronning Margrethe og udgivet i anledning af 40-året for Danmarks befrielse den 5. maj 1945 på Neuengamme-foreningens initiativ.

Mindearkene er signeret af HKH Prins Henrik, der er foreningens protektor. De er desuden forsynet med et særstempel med en tegning af Hovedvagtårnet i Frøslevlejren og datoen den 13. august 1987, mindedagen for lejrens ibrugtagning for 43 år siden.

Overfrankeringen går til frihedskampens ofre og deres minde.

Prisen pr. ark er kr. 75,00. De kan købes ved skriftlig bestilling vedlagt check + porto til foreningens kasserer J. Blinkenberg Grosen, Tornumgårdvej 14, 6660 Lintrup.

Mændene i ildlinjen

Radoserie i Danmarks Radio

Danmarks Radio, program 1, startede i september en serie med titlen »Modstandsbevægelsens arbejds-mænd«, omfattende 3 udsendelser.

Den 12. september stod Arne Elstrøm (Nybo) model til aftenens udsendelse. Vi fik en del af vide om hjælpearbejdet, der skaffede omkring 1000 til Sverige bl.a. fra Frederikshavn og Søby.

Elstrøm gjorde i arbejdet som sabotør brug af forklædninger. Den første som officer i Frelsens Hær. Tøjet skaffede pastor Borchsenius, mens han var flygtning i Sverige. Den anden forklædning var som Gestapomand.

Vi hørte også den morsomme historie om, da N. A. Eigenbroth fik en forklædning af Søster Ragna som diakonisse. Da han skulle på toilettet, gik han af gammel vane ind på herretoilettet. Det var jo ikke så godt, da det kunne virke afslørende.

Den næste udsendelse fulgte den 26. september.

Man har stadig domstole, der dømmer krigsforbrydere!

I byen Karl Marx i DDR er der for nyligt ført en retssag mod to tidligere gruppeførere, tilhørende en politiafdeling, der var i Polen i 1941.

De havde deltaget i en aktion mod 110 polske statsborgere, som fra fængslet i Lodz blev transporteret til en skydebane. Transporten foregik i busser, hvis vinduer var tildækket med papir.

Ved ankomsten til skydebanen blev man i hold kommanderet hen til en gravet rende med ansigtet vendt mod graven. Bag hvert offer stod en mand med gevær med påsat bajonet.

Spidsen af bajonetten blev trykket ind under venstre skulderblad på ofrene, så da kommandoen »fyr« lød, faldt skuddet og ofret faldt ned i graven.

De to anklagede havde haft deres løbebane i nazipartiet, den ene fra 1933 som politimand, den anden i værne-magten siden 1933. Mange af dem, der deltog i det fascistiske politi med tjeneste i Lodz, har forsøgt at skjule sig, og andre er i BRD, stadig som aktive i politiet. Enkelte endog som politimester og som advokater i justitsorganer.

De to omtalte fik ved domstolen i Karl Marx 15 års fængsel.

VMI

Kilde: »Der antifaschistische Widerstandskämpfer« - DDR)

Oh, uforglemmelige Neuengamme

Mel. Menuetten fra Elverhøj

...Und Mütze ab, und Mütze auf.

Nu skal kulturen plejes,

SS og Kapo er på vagt

- med pisken! - panjimejes? -

Humøret blev belastet hårdt,

og næsten med det samme

forsvandt det helt - comme ci - comme ca.

Og, scheisse Neuengamme.

Jeg elsked', jeg beundred' dig, du lille brune pakke.

Jeg sov med dig om natten mens du støttede min nakke.

- I polski hjerter tændte du ak, jalousiens flamme, og du forsvandt - comme ci - comme ca. Oh, scheisse Neuengamme.

Så oprandt denne morgen hvor jeg næsten tror jeg drømmer.

De hvide busser er her, se hvor ind og ud de strømmer.

- Den lave skorsten med sin gru log jeg så blikket ramme, før du forsvandt - comme ci - comme ca. Du scheisse Neuengamme.

Jesper

Den anden halvkugle

Du sidder ved dit brede bord og venter næste ret, men bagved stolen står der en, som aldrig bliver møt.

Du nipper til din dyre vin fra mad-kulturens land, men bagved stolen står der en, som kun får plumret vand.

Er kniven skarp? Er kødet mørt? Er bøffen netop rød? For bagved stolen står der en, som aldrig smager kød.

Du taler om den næste slægt, hvis fremtid ligger klar, men bagved stolen står et barn, som ingen fremtid har.

Vor nutid er forskellig. Tja! Vor fortid - får stå hen! Vor fremtid - bli'r vi fælles om.

Gud nåde os for den.

L. G. Damgaard

JOHAN FØGE JENSEN A/S

2, SKELBÆKGADE - DK-1717 KØBENHAVN V

Dachau kæmper mod sit image

Forsøger at blive kendt for andet end sin koncentrationslejr

Dachau i dag: Det katolske mindesmærke ligger ca. midt i lejrområdet. Til v. herfor ligger det evangeliske kapel, hvor der holdes andagter, når nogle anmoder om det. Det blev rejst for midler som også danske medvirkede til at rejse.

Byrådet i den venlige, bayriske by Dachau forsøger at rette op på det makabre image, der klæber til byen, fordi den i sin tid husede Nazi-Tysklands mest kendte koncentrationslejr. Før 1933, hvor navnet Dachau blev synonymt med rædsel, var byen kendt for de kunstnere, som lod sig tiltrække af det fine og sarte lys, der lå over bjergskråningerne uden for byen, godt 30 km nord for München.

»Trods alt,« sagde borgmester Lorenz Reitmeier for nylig under et interview, »kan vores by i år fejre sin 1200 års fødselsdag. Vi er 400 år ældre end München.

Vi vil gerne vise tyskere og udlændinge det virkelige Dachau, en smuk by med 34.000 indbyggere. Vi vil fortælle om byens lange historie og sætte den ind i en sammenhæng. De fleste mennesker har kun hørt om Dachau som en koncentrationslejr.«

Reitmeier kastede et blik ud af et sydvendt vindue i sit kontor, mod Münchens tårne i det fjerne og de snedækkede Bayriske Alper. Han tilføjede: »Vi mener ikke, at de 12 år, hvor lejren var her, skal veje tungere end 1200 års historie.« Byrådet har taget konsekvensen af den nærmeste fortid ved ikke at undlade omtale af koncentrationslejren, der lå øst for byen.

Det var ikke Dachaus fejl, at Hitlers SS-chef, Heinrich Himmler, valgte at placere nazi-regimets første, store koncentrationslejr for politiske fanger her.

Forbillede

Lejren kom til at danne forbillede for andre lejre i hele riget og blev berygtet som center for medicinske eksperimenter med fangerne.

Lejren blev befriet af allierede styrker den 29. april 1945. I dag er den nationalt mindesmærke for de hundredtusinder af fanger, som døde eller forsvandt her. Lejren blev jævnet med jorden efter krigsafslutningen, men to af de 32 fange-barakker er blevet rekonstrueret, så de indvendigt svarer til originalen.

Der er lavet museum i lejrens administrationsbygning, hvor besøgende har mulighed for at danne sig et indtryk af lejrens opbygning og funktion. Desuden er der romersk katolske og protestantiske kapeller og et jødisk mindesmærke.

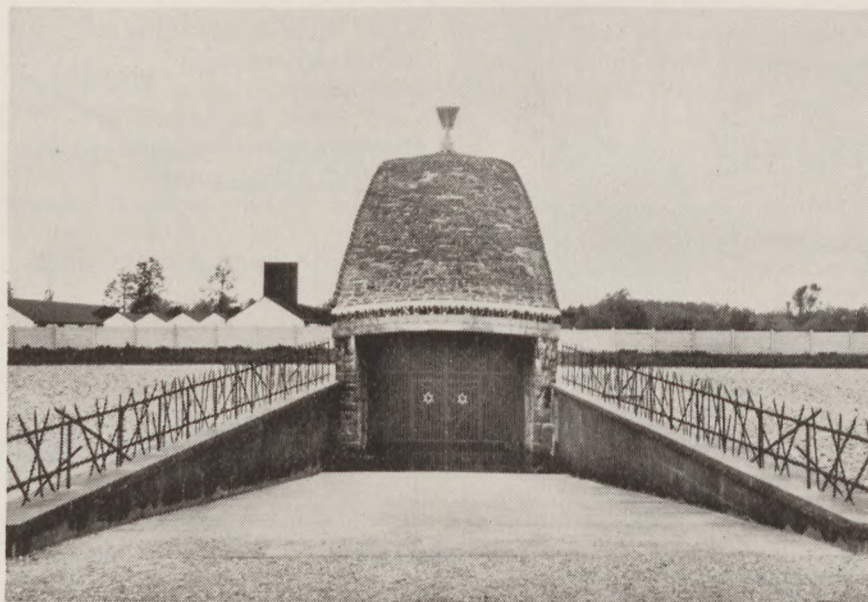
I en folder til de besøgende hedder det: »Byen Dachau, i hvis navn disse rædsler kom til verdens kendskab, føler en dyb smerte ved tanken om de hundredtusinder af fanger og de mange døde. Dachaus indbyggere ser i mindesmærket en advarsel mod nazi-systemets umenneskelighed. De kræver, som alle velmenende mennesker, at sådanne rædsler aldrig må gentage sig noget sted i verden.«

Og det tilføjes: »At sætte lighedstegn mellem koncentrationslejren Dachau og byen Dachau er uretfærdigt.«

De fleste indbyggere i Dachau synes at ignorere eksistensen af det makabre mindesmærke i byens udkant.

»Vi forsøger ikke at lægge mærke til det,« fortæller en yngre indbygger. »Vi så gerne det hele fjernet fuldstændigt. Der er ingen idé i at tale om det længe-re.«

(Kilde: William Tuohy. Dagbladet Politiken 10.4.87)

Det jødiske mindesmærke.

Dachau er i dag indrettet som museum med romersk katolske og protestantiske kapeller og et jødisk mindesmærke.

790.000 besøgende på et år

Af den sidste årsberetning fra museet i Dachau ved München fremgår det, at besøgstallet for 1986 har været 790.000 personer. Det drejer sig om 380.000 tyskere og 462.000 udlændinge. Folkene

fra udlandet kom fra 106 forskellige lande. 143 grupper med 8.022 personer fra militæret og politiet har besøgt museet i 1986, hvilket er en stigning på 135 procent.

Talrige institutioner og enkeltpersoner har fornyet museet med relevante gaver. Museet har været genstand for mange tyske film- og TV-optagelser.

skete en befordring af sociale fremskridt, ikke blot for de højtudviklede lange, men for dem alle.

Pagten var og er meget omfattende, og den er delt op i 19 kapitler, men navnet blev lige fra starten: »Forenede Nationer«. Trods mange skiftende situationer, er navnet bibeholdt.

FN arbejder gennem et stort antal råd og kommissioner, men mest griber det os nok, når vi hører, at nu er Sikkerhedsrådet indkaldt. Det består af en repræsentant fra hver af de 5 stormagter samt 10 lande, der vælges for 2 år ad gangen af plenarforsamlingen. Opgaven er at opretholde mellemfolkelig fred og sikkerhed.

Det er en god gerning at støtte disse bestræbelser, og betingelsen for, at de lykkes er jo, at de støttes op af en bred folkelig opbakning. Nogle udfolder store bestræbelser for at skabe omfattende fredsmarcher, men der er også den positive mulighed at gøre FN stærkere. Nogle siger ganske vist, at de i FN ikke gør andet end at snakke, men det er da et kolossalt fremskridt, for »i gamle dage« greb fyrsterne jo til våben, når de blev vrede eller fornærmede på deres natostat(er). Nu drøfter man tingene i FN - og mange truende krige er undgået, så FN har skabt et Europa, der nu gennem mere end 40 år har oplevet en periode uden krige, for i FN kommer stridende nationer på talefod med hinanden.

Jo, der er god grund til at flage den 24. oktober.

F-k

159 nationer arbejder for fred i verden

Den 24. oktober er det flagdag for Forenede Nationer, også kaldet FN. Det skyldes, at repræsentanter fra 51 lande samledes i San Francisco den 24. oktober 1945 til undertegnelse af en pagt, der skulle sikre verdensfreden fremover. De 51 mødte alle med dokumenterede fuldmagter fra deres regeringer.

Udformningen af pagtens ordlyd må ses på baggrund af, at verden i løbet af kun 30 år havde oplevet to krige, der efterhånden drog hele verden ind i deres kølvand. Nu ville man frelse kommende generationer fra krigens svøbe, der havde bragt usigelige lidelser over menneskeheden.

Man satte sig som mål på ny at bekræfte troen på fundamentale menneskerettigheder og troen på menneskers personlige værdighed. Nu skulle mænds og kvinders rettigheder respekteres, og selv om nogle medlemsstater var små, skulle de have fuldt medlemskab.

Man ville skabe vilkår, hvorunder retfærdighed råder med fuld respekt for de traktater, staterne indgår, så man føler sig bundet af sine forpligtelser. Dermed kunne mellemfolkelig ret opretholdes.

For at sikre alt dette måtte sociale

fremskridt tilstræbes, så levevilkårene blev forbedret under større frihed.

Med disse formål for øje ville man udvise fordragelighed, for at nationerne kunne leve sammen som gode naboer, der skaber en atmosfære af tryghed, for en naturlig følge heraf ville styrke nationernes kræfter til opretholdelse af mellemfolkelig fred og sikkerhed.

Man tog afstand fra brug af væbnet magt, medmindre det kunne ske i fælles interesser. Det jordnære kom frem i ønsket om, at der på mellemfolkelig basis

RAHBEKFISK

(P. RAHBEK HANSEN) A/S

FILLET FACTORY COLD STORE & FREEZING PLANT
DK-7000 FREDERICIA . DENMARK

Oplevelser som fortæller

Jeg blev af en meget interesseret overlærer fra Sdr. Parkskolen, Ringsted, opfordret til at holde et foredrag for hans klasse i en orienteringstime. Her blev jeg glædeligt overrasket over den store interesse, der var i timerne.

Glemte frikvartererne

Eleverne fulgte levende med i beretningen, skønt der nemt går 2-3 timer, og vi nogle gange glemte frikvarteret. En elev sagde til mig: »Du fortæller sørme også godt.« Det var vel nok en ros, jeg blev glad for. Eleverne har stor spørgelyst, ingen sover i timerne.

Ved et foredrag blev der foretaget en optagelse på bånd. En journalist fra Danmarks Radio erfarede om optagelsen, og efter at han havde gennemspillet den, spurgte han, om jeg ville være med til en udsendelse i D.R. Programmet blev fastsat til 20 minutter, men efter optagelsen blev den godkendt af chefen til 45 minutters varighed. Optagelserne foregik i mit hjem. Der blev indspillet 5-6 timers bånd. Jeg talte efter mit manuskript, stikord, til en mikrofon uden spørgsmål. Til programmet havde jeg forskellige ønsker, bl.a. musik og sang. Resultatet blev, efter en meget fin redigering af journalisten, godt. Efter at jeg havde hørt og godkendt programmet, blev det udsendt i D.R. den 19. september 1984 på 40-års dagen for deportationen af politiet.

Jeg har senere fået lavet flere bånd til interesserede foreninger og enkeltpersoner. Der var derefter mange forespørgsler til mig om foredrag. Jeg har været i kirkens menighedssal til aftenmøde og til konfirmationsforberedelsesundervisning. Jeg spiller altid uddrag af båndet fra radioen, specielt Buchenwaldsangen, som samlede os i fælles protest *dernede*.

Jeg har været en del gange på Sdr. Parkskolen, og har desuden været til nogle pensionistforeninger på Sjælland, på plejehjem og i ældreklubber. Der er også stor interesse blandt ældre mennesker. Hos skoleeleverne omtaler jeg livet i 30'erne. Det kender pensionisterne selv, så det kan jeg spare dem for.

Den 19. september i år var jeg på en lejrskole i Rinkenæs i Sønderjylland. Eleverne havde bl.a. været i Frøslev, og jeg kunne fortælle om forskellen mellem en tysk KZ-lejr og Frøslev. Jeg gjorde dem klart, at skønt Frøslev ikke var

Tyskland, lå der hele tiden truslen om deportation til tysk KZ-lejr i luften.

Da politiet blev taget, havde man hørt om KZ-lejre. Man kunne ikke tro, at det var så frygteligt, som det var. Det var et helvede, og man turde efter befrielsen ikke fortælle, hvor grusomt det havde været. Ingen ville tro, at mennesker kunne overleve en sådan grusom behandling.

TV kan ikke sende stanken

Senere er jeg blevet spurgt, om jeg kunne tåle at se de udsendelser, der har været i TV om KZ-lejre. Jeg har altid svaret: »I TV kan man se de forfærdeligste billeder fra lejrene, men heldigvis kan man ikke sende den frygtelige stank, der var fra »maden«, latrinerne samt krematoriet, som var det værste.

I Neuengamme kunne vi ikke spise de første dage. I barakken, hvor lokummerne lå imellem to store rum med køjesenge, var vi i tvivl om, hvad der lugtede værst, lokummerne eller »maden«!!!

Jeg kom hjem den 7. maj 1945, og jeg har senere fejret denne dato som en festdag, for da blev jeg født på ny. I 1988 bliver jeg 70 år, og da vil jeg stadig fejre den 7. maj som min festdag, også af praktiske grunde. På min officielle fødselsdag er jeg bortrejst.

Jeg har talt med mange tidligere KZ-fanger. I forhold til dem, der var i KZ-

lejre solo, d.v.s. kun få eller alene blandt fremmede folkeslag, var det, når man taler om et helvede, endnu værre end i politiets tilfælde. Vi fik lov at beholde håret... en betydelig psykisk fordel. Vi var ca. 2000 mand sammen og kunne holde sammen ved forskellige demonstrationer. Buchenwaldsangen, for ikke at tale om forfatteren til sangen, Sv. Juelsgaard Larsen, betød utrolig meget for os alle.

»Jeg vil fortsætte mine foredrag, så længe nogen er interesserede.«

Jeg har talt med KZ-fanger, der har siddet afventende på henrettelse efter dødsdom. Efter overlevelsen har deres nerver i mange tilfælde været helt ødelagt. Jeg har for nylig været til en fangekammerats begravelse. Han kunne efter hjemkomsten fra lejrene, hvor han havde været udsat for hård tortur, ikke tale om den tid, uden at han kom til at græde.

Jeg kan godt tale om min deportering, og jeg vil, så længe jeg kan, og så længe der er nogen, der er interesserede i at høre om den grusomme tid, fortsætte mine foredrag.

Jeg slutter altid foredraget med Nobelpristageren Elie Wiesels ord: »Jeg takker Gud hver morgen, at jeg lever.«

Robert Bjørn Pedersen, Ringsted

Den tyske Buchenwald-Lied

Lidt nyt- og en sangbar oversættelse

I en note til min lille artikel om den tyske Buchenwald-Lied i bladets novembernummer var aftrykt en »korrekt, men desværre ikke sangbar oversættelse«. Dette har foranlediget et af Buchenwaldklubbens medlemmer, Jørgen Toft fra Rødbyhavn, til at bestige Pegasus og begå en oversættelse, der ikke alene er sangbar, men også temmelig korrekt. Han har sendt mig oversættelsen. Og samtidig skriver han i et brev, at artiklen fik ham til at tænke på, at han i november 1944 på »Kleinrevier« i Buchenwald mødte en ungare og en ung tysker, der havde givet udtryk for deres forundring over, at vi danske ofte sang i lejren, og at ungaren i den

forbindelse havde fortalt, at der i lejren engang var en sang, som alle skulle synge. Han havde også hvisket et par linier og lidt melodi, men så mange år efter skal Toft ikke kunne sige, om det var den omtalte sang. Han mener imidlertid, at det meget vel kan være tilfældet, idet ungaren havde fortalt, at sangen var blevet forbudt for et par år siden.

Ja, adskillige Buchenwaldkammerater, som har læst artiklen, har sikkert med mig undret sig over, at vi aldrig hørte den tyske Buchenwald-Lied i lejren, mens vi var der.

Men hvis det er rigtigt, at den blev forbudt, kan det jo være forklaringen.

For at få spørgsmålet nærmere belyst, har jeg skrevet til vor franske ven, Pierre Durand, der ved den store mindehøjtidelighed i København's rådhus den 19. september 1984 talte på den internationale Buchenwald-Komités vegne - den komité, han er formand for. Jeg tænkte, at han nok vidste besked, og min forventning blev ikke skuffet. Han sendte mig en tysk oversættelse af den bog om Ilse Koch, som han selv har skrevet, »Die Bestie von Buchenwald«. Ilse Koch var jo gift med Buchenwaldlejrens kommandant indtil 1943, Karl Koch, og det var hende, der lod Häftlinge med fine tatoveringer myrde for at bruge den tatoverede hud som lampeskærme. I de meget fyldige noter til denne bog har Pierre Durand gengivet hele den tyske Buchenwald-Lied, og han nævner også ganske kort tekstforfatterens navn, Fritz Löhner-Beda, og komponisten, Hermann Leopoldi, samt de omstændigheder, hvorunder sangen blev til.

Med hensyn til udtalelsen om, at sangen skulle være blevet forbudt, som den ungarske kammerat fortalte Jørgen Toft, skriver Pierre Durand i brevet til mig, at oplysningen herom er forkert. Årsagen til, at sangen ikke mere blev sunget af fangerne i de sidste par år af lejrens eksistens, er den, at Buchenwald i løbet af de første krigsår blev belagt med så mange ikke-tyske häftlinge, at de tysktalende efterhånden forvandlede til et lille mindretal. Der blev ikke på noget tidspunkt givet noget forbud mod sangen.

Sådan gik den tyske Buchenwald-Lied altså af brug.

Sådan gik det ikke den danske Buchenwaldsang, som Julsgaard Larsen skrev i lejren i efteråret 1944. Den er ikke gået af brug, men synges stadig ved Buchenwaldklubbernes sammenkomster - endnu, mere end 42 år siden den blev til.

Hans Andersen

Buchenwald-Lied

Tekst: Fritz Löhner-Beda. Musik: Hermann Leopoldi.

Dagen vågner op - før end solen ler,
Marchkolonner man ud på arbejds-
ser

Her i den gryende morgen.
Der hvor skoven er sort, og hvor
himlen er rød

Bærer vi i posen en krumme brød
Og i hjertet, i hjertet på sorgen.

Oh Buchenwald

Dig kan jeg ikke glemme

Min skæbne her er lagt.

Kun den, som dig forlader, kan
fornemme,

Hvad frihed er - i al sin pragt.

Oh Buchenwald

Vi vil ej la' os skræmme

Hvad end der så med os skal ske.

∴ Vi siger Ja til livet med een
stemme,

For frihedsdagen vil vi engang se
∴:

Er end blodet varmt - er ej pigen
nær,
Vinden hvisker tyst, at hun har mig
kær.

Vær tro indtil evigheden!

Er end stenen hård, er dog fast vor
gang,

Og vi bærer på hakke og skovl med
sang

Og i hjertet på kærligheden.

Oh Buchenwald o.s.v.

Natten er så kort - dagen føles lang,
Og i toner hører vi vor hjemstavns-
sang.

Vi har viljen til livet i blodet.

Mens vi holder trit - tanker går på
flugt,

Og et brændende håb knækkes ej
med tugt,

I hjertet bevarer vi modet.

Oh Buchenwald o.s.v.

(Oversættelse: J. Toft)

Ejvind Frimund, Sjælør Boulevard
28, 2450 København SV (Dachau
142.658) 65 år 1. december.

Jens Chr. Eriksen, Stormgade 7, 9491
Pandrup, 70 år 1. december.

Erik Høyer, Skaffervej 9, st.tv., 2400
København NV, 70 år 1. december.

Villy Østergaard Jensen, Hasserisvej
286, 9000 Aalborg, 70 år 4. december.

Otto Christensen, Asavænget 19, st.,
8900 Randers, 75 år 4. december.

Eilif Sørensen, Peder Hjortsvej 18, st.,
2500 Valby, 70 år 6. december.

Erling Larsen, Mølle Alle 4,1., 2500
Valby, 75 år 7. december.

Jørgen Menzel, Limkærvej 5, Udsholt
Strand, 3230 Græsted, 75 år 7. de-
cember.

Erling Christensen, Dronningensga-
de 69, 3.vær., 1420 København K, 75
år 8. december.

Jørgen Christensen, Frederiksgade
67, 9700 Brønderslev, 75 år 8. decem-
ber.

Peter Harris Jensen, Njalsvej 102,
5210 Odense NV, 65 år 9. december.

Anton Christensen, Pilebro 18, st., tv.,
2730 Herlev, 70 år 9. december.

A. J. Lamprecht, 4700 Næstved, 75 år
10. december.

Oluf K. Hansen, Udbyhøjvej 118, 8900
Randers, 65 år 10. december.

Banke Jung Jensen, Skalbjergrvej 32,
5230 Odense M (Sachsenhausen
73.060) 65 år 12. december. (Medl. af
bestyrelsen for Sachsenhausenfore-
ningen)

*Kammeraternes Hjælpesfond værner om det,
der er fælles for aktive modstandsfolk*

Børge Sjøgaard, Erik Menvedsvej 22A, 8800 Viborg, 65 år 12. december.

Svend Aage Olsen, Jægersborg Allé 39, 2920 Charlottenlund (Dachau 142.629) 75 år 12. december.

Tage Jensen, Kirkevænget 12, Genser, 6200 Aabenraa (Sachsenhausen 73.080) 65 år 16. december.

Poul Ejvind Jensen, Kostavägen 18. S 360 50 Lessebo Sverige, 70 år 15. december.

E.A.L. Nersting, Duevej 28, 5.th., 2000 København F, 85 år 16. december.

Verner Rasmussen, Ny Havnegade 50, 8700 Horsens, 70 år 18. december.

Chr. Helmer Jørgensen, Thorshøjen 10, Virklund, 8600 Silkeborg (Buchenwald 86.201) 65 år 19. december. (Forfatter til bogen: Mit Ragnarok).

Johs. Rasmussen, Wildersgade 70, 5., 1408 København K. 75 år 19. december.

Hans Gram, Strandvejen 737, 2930 Klampenborg, 75 år 20. december.

Thora E. Pedersen, Bakken 3, Sølyst, 9220 Aalborg Øst, 70 år 23. december.

Carla Simonsen, Bonnesensgade 9, 9000 Aalborg, 70 år 23. december.

Elise Hansen, Saltværksvej 61 E, 2770 Kastrup, 70 år 26. december.

Viggo Stærmose Christensen, Kongensgade 10, 8700 Horsens, 65 år 27. december.

Betty Øgaard Nielsen, Toldbodvej 12, 9370 Hals, 60 år 29. december.

Hans Braad Sørensen, Ellumvej 2, 6240 Løgumkloster, 65 år 30. december.

Gunnar Mortensen, Dybbøl Bygade 33, 6400 Sønderborg, 70 år 30. december.

Svend Dufva, Frugtparken 16, 4300 Holbæk (Bopa) fylder 80 år 31. december.

Mogens Ryefeldt, Vældegårdsvej 71, 2820 Gentofte, 70 år 31. december.

Eventyret og virkeligheden

Under besættelsens sidste år udgav man antologien »Der brænder en Ild«. Heri skrev Knud Søndergaard artiklen: Eventyret og virkeligheden.

Han indleder med at fortælle, at han somme tider forsøger at huske tilbage i tiden før krigen, men han finder, at erindringsbilledet præges af det uvirkelige. Selv når han tænker på sine bekendte, ligner de ikke rigtig de mennesker, han kender i dag.

Han finder, at årsagen er den, at han har forandret sig. Han lader tankerne gå til den 9. april 1940, da Danmark blev besat. Den dag blev vi smidt ud af idyllen. Vi befandt os nu ikke længere i H.C.Andersens eventyrland. Vi måtte sidde og synge på den tyske sang med omkvædet: Ach du lieber Augustin. Alles ist væk, væk, væk! Verdensbilledet var nu knust. Vi kiggede ind i en frysende og barsk virkelighed.

Det var mennesker, der marcherede uden at de anede, at de marcherede hen over et verdensbillede. Man blev en figur i et af eventyrerne fra ens egen barndom. I denne situation så man sig om efter en god fe, der ville dukke op som en frelsende magt.

Man havde ikke den mulighed at fortælle dem, at vi ikke havde brug for dem, for vi havde lært i skolerne, at vi havde bedre skoler end andre lande, at vor folkeoplysning var bedre end andre landes, at vi havde en så udviklet kultur, at vi udøvede indflydelse på hele verden. Vi var pacifister, der kun kæmpede med åndelige våben. Desuden havde vi jo kæmpet uhyre tapre for henved 1000 år siden. Alt det kunne man ikke fortælle de fremmede, for de var selvbevidste stål mennesker.

Knud Sønderby beskriver virkningen af den 9. april 1940 som en bombe med meget stor virkning. NU så danskeren verden klarere, men så beretter han om danskerne, der var høflige og venlige overfor de fremmede, ja børn og voksne flokkedes om panservognene, for sådan noget havde man aldrig set før. Man havde nok før set soldater, men her var der soldater, der var opdraget til at gå i krig. Man havde nok før set våben, men her var der tale om våben, der ville blive brugt. Nu var det rigtige soldater, der kunne slå ihjel. Allerede om aftenen var nysgerrigheden mættet, og så havde

man kun hinanden tilbage at ty til, og derfor søgte man sammen. Sønderby bruger det stærke ord: Affald.

Sønderby sov sammen med en kammerat den nat, og kammeraten kunne ikke sove. Han udbød: Jeg ville ønske, at jeg lå i en skyttegrav i Jylland. Det var jo udslaget af, at han fandt det ynkeligt, at vi kun havde ydet symbolsk modstand.

Besættelsen åbnede altså vore vinduer ud til den store verden, men Sønderby beklager, at vi ikke selv havde åbnet dem. Det gav en ydmygelse, som andre var vidne til.

Ud fra ynkeligheden rejste der sig en bevægelse, så de fire-fem år blev de vigtigste i vort lands historie. Befolkningen blev en anden. Alle blev andre mennesker. Det er en af grundene til, at det er så svært at huske tilbage til tiden før den 9. april 1940.

Udviklingen kom ikke som en eksplosion, men den kom gradvis, altså skridt for skridt, trin for trin. Vi arbejdede os bort fra selvtilfredsheden og det slappe. NU havde vi ingen erfaring, og derfor skete forandringen med usikkerhed. Vi var i begyndelsen uden våben, men vi befandt os midt i fjendens lejr.

Den traditionelle form for styre gennem en regering blev nu erstattet med arbejderne fra B & W som beslutningsdygtig rigsdag. Den dreng, der den 9. april interesseret havde studeret de nye krigsmaskiner, havde nu mod til at vrænge af de tyske soldater. Manden, der venskabeligt konverserede de tyske soldater, deltog nu i folkestrejken og var med til at bygge barrikader af gaden brosten.

Sønderby slutter med at udtale, at det var godt, at krigen ikke gik os helt forbi, for det var godt, at vi rejste barrikaderne, godt at man så modstandsfolk ligge skudt i rendestenen. Han finder nemlig, at vi blev klogere af besættelsen. Den rev os nemlig ud af den selvglade idyl. Nu kunne vi føle os som en del af det samfund, der strakte sig ud over landets grænser, for det er godt at se ind ad vore vidtåbne vinduer.

Sønderbys artikel giver en sandfærdig beskrivelse af, hvordan vi tog imod de fremmede soldater, der kom til os, selv om vi havde en ikke-angrebspagt

med dem. Modstanden kom jo, og den kom lidt efter lidt i takt med de tyske overgreb. Der, hvor den folkevalgte forsamling ikke rigtig turde tale et klart sprog, talte nu »manden fra gaden«. Frihedsrådet blev vor egentlige regering, og den førte os igennem besættelsestiden, så den sikrede os en plads blandt de frie nationer, og det nød vi godt af, da krigen endelig var overstået.

Sønderbys slutbemærkninger forekommer lidt flotte. Tabene var en følge af en kamp, som vi ikke kunne komme udenom, men tabene var store. I Mindelunden i Ryvangen er henved 400 husket og æret. De blev enten skudt derude eller de døde i tyske koncentrationslejre. Ialt blev tabene på godt 4.000. De fleste var unge, og mange af dem var under uddannelse.

Det er rent menneskeligt umuligt for

de efterladte efter 4.000 at tænke og sige, at det var godt, at de faldt. Vi må dog tilføje, at tabene var uundgåelige, men derfra og til at sige, at det var godt at se landsmænd ligge døde som faldne i frihedskampen, er der nu et langt spring.

Om Sønderbys opbygning af skildringen må siges, at den er formet som en anerkendt forfatter vil forme den. Han er jo heller ikke bange for at vække modstand, ja, han stiler måske ligefrem efter det, men det er, som om emnet ikke rigtig tåler en sådan skriveform. Dertil er det uegnet, fordi der til emnet knytter sig et væld af gode følelser, der bunder i sand fædrelandskærlighed og en indgroet respekt for det enkelte medmenneske.

F-k

KAMMERATERNE — FORTÆLLER

Fra kasernen i Odense til husmandsskolen

September 1943 ankom vi tre unge fra Bogense til kasernen i Odense. To af os blev sat ind i vagtstuen og en kom i arresten ved portvagten. Soldaterne viste sig faktisk ikke særligt fjendtlige, men ro var der ikke meget af. Vagterne fik jævnligt besøg af danske piger.

I sandhedens interesse skal det nævnes, at en af disse piger lovede at sende et postkort til mine forældre og derfor fik deres adresse. Jeg troede ikke meget på hende, men hun holdt faktisk sit løfte, hvad der var en stor trøst for mine forældre, der af tyskerne havde fået at vide, at os behøvede de ikke tænke mere på, vi var skudt.

Min mor, der vidste, at en taxavognmand havde kørslen for tyskerne til kaserne i Odense, henvendte sig til vor læge, og denne truede rent faktisk taxavognmanden til at indrømme, at han havde set os ude på kasernen.

Nogle dage senere ankom til kasernen besætningen fra en marinekutter. Da de dagen efter skulle løslades og derfor skulle have en passerseddel fra kasernekontoret, blev jeg ved en fejltagelse taget med på kontoret.

Soldaterne var ved at udfylde min passerseddel, da en underofficer kom ind og fik øje på mig. Han så helt forskert ud i ansigtet, trak sin pistol og tilkaldte vagten, som med maskinpistoler førte mig tilbage til vagtstuen.

Netop denne officer var i øvrigt fra Flensborg og talte udmærket dansk, men var altså ikke til sinds at hjælpe en »omtrent«-landsmand.

Det blev ikke til megen søvn på kasernen, eller rettere på vagtstuen. Væggelusene forsynede sig flittigt af vort blod, og der var en evig råben og skrigen, når der var vagtskifte.

En dag sidst i september blev vi så stillet op i kasernegården, og med et rugbrød under armen og under passende eskorte førtes vi til Albanigades arrest, hvor tyskerne havde beslaglagt en etage.

Den første dag ville vagtpersonalet give os papirarbejde og tage vort private tøj om natten. Men så kom der tysk vagt til arresten, og vi fik besked på ikke at modtage noget fra danskerne. Det var sket med at arbejde eller aflevere tøj om natten. Vi kom også på tysk kost. Det tyske vagtmandskab

var faktisk ret så o.k. Vi fik lov at hente varmt vand nedenunder, så vi kunne lave te. De hentede også blade til os.

Der kom også andre danskere til arresthusets tyske afdeling, deriblandt en hel del fra Svendborg og en del Odenseanere.

Under opholdet fik vi også lejlighed til flugt, idet den daværende arrestforvarer Stuhr fik tyskernes tilladelse til, at vi kunne komme i bad i kælderen. Han sagde til os, at hvis vi ville stikke af, var det nu, for der gik en gang over til domhuset. Men tyskerne havde advaret os om, at hvis vi flygtede, ville de tage brødre og forældre, så vi lod være.

Det lykkedes mig at smugle besked ud gennem min far, der var på besøg op til jul. Jeg havde købt en pakke cigaretter og bød ham een, og tilføjede, at han jo kunne tage hele pakken. Far studsede lidt, men blev klar over, at der var ugler i mosen (jeg røg i øvrigt slet ikke). Derimod havde jeg skåret låget op på pakken, puttet en seddel ind, og klæbet til igen. På sedlen var navnene på dem, som tyskerne havde fortalt os, de havde kig på.

Da vi nåede januar, var det slut med de gode tider. Vi kom på husmandsskolen til forhør. Hvor længe det stod på, har jeg ikke nogen rigtig klar erindring om. Derude var alt barbarisk og grusomt. Små celler, uden noget at ligge på. Evige chikaner fra vagtmandskabet og de danske Gestapofolk.

Da vi så en dag i marts blev stillet for en krigsret på kasernen i Odense, var det sådan set en lettelse, selv om vi blev dødsdømt, for senere at blive benådet og sendt til Tyskland.

Godt er det at kunne sige, at jeg ikke har noget specielt had til tyskerne. Det var ganske vist noget bittert, da man efter krigen lod de forskellige Gestapofolk slippe med milde straffe, for senere at sende dem hjem til store stillinger i Vesttyskland. Deriblandt den kendte chef for Staldgården i Kolding, Neujock, som blev aktiv politimand igen i Hamborg. Det gælder også de dommere, der i Århus dødsdømte 6 danskere. Huslein og Frölich. Når man i dag læser rapporterne om henrettelsen af disse 6 modstandsfolk, forstår man ikke, at man i et demokratisk Tyskland kunne bruge den slags personer på ledende poster.

VMJ

Et sekunds gensyn skabte en rapport

Vi havde nu været i lejren i lang tid. Røde Kors-pakkerne hørte op, for de tyske jernbaner var brudt sammen.

Men en skønne dag brød Røde Kors igennem med lastbiler, ført af danske og udrustet med benzin og reservedele hjemmefra, for nu kunne intet købes eller skaffes i det krigshærgede Tyskland.

Lederen af konvojen, der kom med pakker til godt 2000 nordmænd og godt 200 danskere, var Holger Reedtz Funder.

Den dag, han var der, kom vi marcherende ved aftenstid fra fabrikken, hvor vi arbejdede. Vi skulle nu tilbage til lejren. Vi var vel godt 2.000 i kolonnen, der kom fra KVA. Bogstaverne står for Kraftfahrtechnische Versuchs Abteilung (Sachsenhausen).

Fra cementgaden fik jeg øje på Reedtz Funder. Han gik derinde på fortovet i en flot uniform med destinktioner, for han skulle jo imponere Gestapo-folkene, og de havde respekt for flotte uniformer.

Så tænkte jeg: Nu har du en chance! Jeg hævdede mig op så højt, som mine træsko kunne hjælpe mig. Med opstrakt

hånd vinkede jeg til ham, og vore blikke mødtes - men han vinkede naturligvis ikke, for han var ledsaget af en af vore fangevogtere.

Da jeg efter befrielsen sad hjemme i vore stuer på Østerbro, hev min kone en dag en skrivelse frem. Den lød: Dansk Røde Kors meddeler til udenrigsministeriet. Udenrigsministeriet meddeler til undervisningsministeriet. Undervisningsministeriet meddeler til Københavns skoledirektion. Københavns skoledirektion meddeler til skoledirektør Thorkild Jensen. Skoledirektøren meddeler til skoleinspektør Ditleff Boolsen, Stevsgades skole, at Holger Reedtz Funder har afleveret pakker i koncentrationslejren Sachsenhausen til danske og nordmænd. Under besøget genså han kommunelærer Johannes Fosmark, København. Han kom i en stor marchkolonne. Han så rask, rørig og velsoigneret ud - hvilket bedes meddelt fru Nicoline Fosmark.

Skrivelsen havde jo en lang indledning, og min kone fortalte mig, at da hun havde læst det første par linjer, var hun sikker på, at brevet nok sluttede

med en meddelelse om, at jeg var omkommet.

Et gensyn på sekunder skabte en rapport, der blev en opmuntring for modtageren.

F-k

Julegaveidé:

Bogen:

Mindelunden i Ryvangen

Den fortæller i ord og billeder, hvad der er sket i Mindelunden fra 1945 til i dag.

Den er rigt illustreret.

Bogen koster kun 50 kr.

Fås i Frihedsmuseet, i Mindelunden samt hos Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre, giro 1 00 07 80.

Der sendes kun mod forudbetaling til giro eller pr. check.

Udgivet af

**Kammeraternes
Hjælpefond**

*Vær ikke eet i dag, i går,
og noget andet om et år.
Det, som du er, vær fuldt og helt,
og ikke stykkevis og delt.*

Henrik Ibsen (1828-1906)

*Dadel dig selv, som du vil dadle andre.
Undskyld andre, som du vil undskylde
dig selv.*

Kinesisk ordsprog

»Hvad skriger du for, knægt«

Ved nærmere eftertanke kan vi vel alle finde situationer fra krigstiden, hvor vi måtte trække kraftigt på smilebåndet, selv om det i øvrigt var dødsens alvorligt. Jeg synes ofte, noget sådan kan rinde en ihu, som f.eks. denne episode.

Positionen er et sted ude midt i Nordøen en februar morgen i 1940, det var jo perioden, hvor det at sejle til England meget let kunne ende med døden i det kolde hav, hvilket næsten 400 danske søfolk måtte sande fra september 1939 til 9. april 1940. Omtalte morgen var vindstille og kold, da det begyndte at lysne i øst. Alle om bord var altid lidt lettede om morgenen over stadig at være i live; faren for torpedering var størst om natten.

Da det lysner, viser en sort plet sig ude i horisonten om styrbord, man var jo altid på vagt for slige ting, da det meget vel kunne være en redningsflåde fra et forlist skib. Kursen lægges om, og det viser sig hurtigt, at det netop var en sådan. Man kommer nærmere og konstaterer, at der ligger tre tilsyneladende

livløse mennesker på den.

En redningsbåd sættes i vandet for at komme de nødstedte til hjælp, og man er hurtig fremme ved flåden. Tømmermanden sidder forrest i redningsbåden og springer på flåden for at hjælpe folkene, som viste sig at være eneste overlevende fra en skibsbesætning på 19 mand. De er stærkt forkomne efter flere døgnsoophold på flåden.

Den første kommer med lidt hjælp hurtigt over i redningsbåden, den næste, tømmermanden får fat i, viser sig at være død. Tilbage er så en stor dreng, som ligger ganske stille og chokeret. Idet »tømmeren« tager fat i ham, giver han et ganske forfærdeligt skrig fra sig. Hans ene arm er brækket. Tømmermanden lægger ham tilbage - rejser sig op og kigger sig tilsyneladende rådvild omkring, og pludselig udbryster han meget højt:

- Hvad f.... skriger du for, knægt! Kun en pjalt brækket arm, se på din makker her - han siger aldrig et ord, og han er endda død!

Børge Jensen

FORENINGERNE

NEUENGAMME FORENINGENS REKREATIONS- & HJÆLPEKASSE TIL FORDEL FOR FRIHEDSKAMPENS OFRE

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor

Frederiksberg Bredegade 13

2000 Frederiksberg

Midlerne fra salg af frimærke med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen — 4. maj 1985, uddeles til rekreati-
ons formål eller -hjælp i særlige trangstiftælde.

Beløb kan søges af danske statsborgere, der er — eller vil kunne anerkendes i hen-
hold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningsskema sendes til ovenstående adresse.

Ved monumenter for det danske politi den 19. september, rejst på Bispebjerg Kirkegård. Fra v: Kjeld Jensen. Til h: Hans Andersen. (Foto: Georg Andersen).

Stiftelsesfest med gæst fra Canada

Dagen indledtes med kransenedlæg-
ning på Bispebjerg kirkegård og Politi-
gården. Atter i år havde bestyrelsen den
glæde, at over 100 personer sluttede op
om arrangementet i forbindelse med

42-års-dagen for klubbens stiftelse den
19. september.

Vi havde endvidere den glæde, at en
af de »canadiske flyvere«, som vi var
sammen med i Buchenwald, ferierede

her i landet sammen med sin hustru, og
de var selvsagt blandt vore gæster ved
festen.

Festen blev holdt i kantinen på Bella-
høj Politistation, og efter at vi havde
forsynet os rigeligt af den gode mad
med tilhørende vine, var der skabt en
god og festlig stemning, der varede til
ved midnatstid, og som gjorde at alle
morede sig og »svang sig i dansen«.

Vi gjorde igen i år den erfaring, at vo-
re medlemmer med pårørende ved vore
arrangementer morer sig, og hygger sig i
et kammeratligt samvær, hvilket gør, at
vi fortsat vil søge at skabe lignende sam-
menkomster i så lang tid, som medlem-
merne viser interesse herfor.

Med hilsen og tak, fordi I igen mødte
op og medvirkede til en festlig aften.

BESTYRELSEN

HUSK - HUSK - HUSK!

Vi vil ikke undlade at minde om, at
vores festlige FLÆSKE- & ANDESPIL
afvikles i kantinen på Politistationen,
Bellahøj, tirsdag den 24. november
1987, kl. 19.30.

BESTYRELSEN

Klinik for Fysioterapi

autoriseret fysioterapeut

ULLA PEDERSEN

Langgade 33 - Randers

Kliniktid 8-17

TELEFON 06 42 30 71

Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

Nyt om rejsen til Strasbourg m.m. i efteråret 1988

Kalenderen for EF-Parlamentets samlinger i efteråret 1988 foreligger nu, og det er besluttet, at den 6-dages påtænkte rejse afvikles fra søndag den 9. oktober 1988 til fredag den 14. oktober 1988, begge dage inklusive.

Fuldstændigt program vedrørende rejsen, tilmeldingsfrist, betaling m.m. forventes bekendtgjort i Pigtraad/Gestapofangerens februarnummer 1988.

Bernadottegården

Nytårsfest

Fredag den 15. januar 1988 kl. 17.30 afholdes nytårsfest og i tilknytning her til pakkefest på Bernadottegården i Roskilde. Der serveres festmiddag med vin og/eller øl samt kaffe og kage til en pris af kr. 85,00 pr. deltager.

Arrangementsudvalget forestiller sig, at hver enkelt deltager medbringer en pakke af mindst 10 kr.'s værdi, og disse pakker vil så i løbet af aftenen blive bortauktioneret med det angivelige formål at skabe stemning og samtidig skæppe lidt i den slunkne klubkasse til brug ved fremtidige arrangementer.

Samme ideale formål har ligeledes afholdelsen af et amerikansk lotteri med fine gevinster. Kammerater fra andre fangeforeninger og kammerater med tilknytning til Bernadottegården er velkomne til at deltage, og tilmelding må ske senest den 31/12 1987 til enten

John Nielsen, Margrethevej 28, 4070 Kirke Hyllinge, tlf. 02-405087 eller

Aage Jørgensen, Ordrupvej 63A, 2920 Charlottenlund, tlf. 01-633594.

Forårsrejse 2.-6. maj

Allerede nu er samme initiativrige arrangementsudvalg i fuldt sving med at tilrettelægge en tur til Frøslev, Grindsted og Kolding. Turen starter den 2. maj 1988 i Københavns-området og tænkes gennemført i egne biler. Deltagerantallet er begrænset til 38, og vi vil efter planen være hjemme igen fredag den 6. maj om aftenen. Pris for deltagelse vil andrage ca. kr. 1.200,- pr. næse omfattende færgeoverfart, alle målti-

der samt overnatninger. Drikkevarer samt diverse gange kaffe er for egen regning.

Anmeldelse om deltagelse til ovenstående med oplysning, om man er selv-kørende, og i så fald hvor mange ledige pladser der kan disponeres over, eller om man ønsker at blive transporteret af en kammerat.

Nærmere om begge arrangementer i næste nummer af bladet.

Poul Nielsen

ERHVERVSHÆMMEDE

Julesammenkomst

Vi fortsætter traditionen med at samles til julefrokost. Det sker i år onsdag den 16. december kl. 13.

Vi samles i selskabslokalerne, Paludan Müllersvej.

Der bliver kaldt bord til en pris af 100 kr. Drikkevarer fås til rimelige priser. Max Mix spiller op til dans.

Tilmelding forud er nødvendig, og den sker senest mandag den 14. december på 06 16 63 18.

Carl Buur Jensen

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Juleaften i Mindelunden i Ryvangen

Juleaften i Mindelunden 1987 vil nylig afgående borgmester Ole Harkjær holde juletalet. Man begynder kl. 16. Hjemmevernet trækker op langs gravene og tænder lys på gravene. Spejderne lægger blomster på gravene. Studenter-sangerne synger.

Sjællandsafdelingen: Efterårsfesten i lokalerne Mitchellsgade 19,5 (der er elevator) er flyttet til den 26. novbr. For andesteg med æblekage betales 99,99 kr.

Julesammenkomsten er fastlagt til 6. decbr. kl. 12 på Berdadottegården i Roskilde.

En herlig weekend

Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen afholdt et dejligt kammeratskabsstævne fra fredag aften den 18. september til søndag den 20. september 1987.

Det foregik i det dejlige Nordsjælland, nærmere betegnet på Pensionisthøjskolen i Tisvilde, også kaldet Kaj Bundvad-skolen.

De fleste ankom fredag aften, og vores formand, Solveig Skjøtt, tog imod, og vi fik anvist vore værelser, der alle er opkaldt efter et land med synlige beviser på værelset, med mange spændende ting fra landet. Vi boede selv på Israels værelse og var nabo til Sovjetunionen, som vi havde et meget godt forhold til.

I pejsestuen havde vi et par hyggelige timer, hvor snakken gik livligt. Niels Hansen fortalte nogle spændende oplevelser fra krigens tid.

Lørdag var det tid til en tur i Tisvilde hegn og langs den dejlige strand, samt den flotte have, der er omkring skolen. I haven var der et kæmpebur med papegøjer og sjældne fugle, flere springvand, skønne blomster og træer, alt meget velholdt.

I løbet af formiddagen kom de sidste gæster, og klokken 12 samledes vi alle i den meget smukke spisesal, hvor Solveig bød velkommen.

Om eftermiddagen var vi på bustur i det skønne Nordsjælland, og turen endte ved Smidstruphytten, hvor to søde damer fra Århus boede. De havde lavet flagallé til huset, kaffe og hjemmebag, solen strålede, og alle slappede dejligt af. Efter kaffen bad Tage Larsen om ordet, og han priste Smidstruphytten og sagde, at dette sted var Solveigs livsværk, og alle klappede og var meget enige med ham.

Tage Larsen forærede Solveig en bog, han havde skrevet om tiden efter Hvidstengruppen, med titlen A.S. Gruppen i Randers. Forordet var tilegnet Solveig og Smidstruphytten - en flot, men meget fortjent gestus.

Om aftenen var der festmiddag, efterfulgt af musik og sang. Et meget dygtigt orkester fra Sverige, der hedder »De 6 Glikkers«, det viste sig, at de var israelske læger, bosat i Sverige, som havde lavet en gruppe, de var fantastisk dygtige. De underholdt under middagen med israelsk folkemusik og spillede op til dans, og der var mange på gulvet hele aftenen igennem.

Søndag morgen atter dejlig morgenmad, og så gik turen til »Flammen«s mindesten, hvor Solveig i korte træk fortalte om Flammens virke, og hun nedlagde en smuk buket. En enkel, men smuk højtidelighed, hvor vi alle stoppede op i hverdagen og tænkte på, at frihed er noget, man må kæmpe for; det er ikke noget, man bare får, og nogle sammen med Flammen satte livet til for vores skyld.

Så gik turen til den smukke Tibirke kirke og så hjem til frokost, hvor forstanderinden fortalte om højskolens tilblivelse og fremtid. Og så kan man blot sige tak til skolen for de fine rammer om en dejlig weekend.

Mange hilsner til alle jer, der var med.

Lis og Jørn Jensen

Smidstruphytten

I artiklen om Smidstruphytten i vort blad for oktober, side 124, oplystes, at mange brugere ofte sendte en 100-kr. seddel som tak og hjælp til driften.

Solveig Skjøtt ønsker tilføjet, at det i virkeligheden drejer sig om 200-1000 kr.

Nogle af stævnedeltagerne foran Smidstruphytten den 19. september.

NEUENGAMME

Pilgrimsfærd gennem 25 år

Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme gennemførte i dagene 4. til 7. september sin årlige pilgrimsfærd til lejrene ved Meppen og neuengamme. I færden deltog ca. 70 gamle fanger med pårørende. Deltagerne kom med udgang fra Odense og København i turistbusser samt kammerater fra Aalborg og Kolding, som selv sørgede for transporten.

Pilgrimsfærd, der har været gennemført igennem de sidste 25 år, er blevet en tradition og følger nøje foreningens formålsparagraf, hvori der står:

- Foreningens formål er at samle de tidligere fanger fra Neuengamme med dens udekommadoer til bevarelse af den naturlige samhørighedsfølelse, som i fangenskab bandt dem sammen på

tværs af sociale og partipolitiske skillelinjer - samt i forpligtelse over for dem, der døde i nazismens kz-lejre og fængsler...

Man kunne så spørge, hvorfor det er blevet netop lejrene ved Dalum og Versen, der er blevet de lejre, vi har rettet målet imod i disse 25 år? Det lå vel i det særlige sammenhold, der altid har været blandt kammeraterne, der var i disse to udekommadoer, hvor Versen var den værste, og hvor sammenholdet derfor har været inderligt og holdbart gennem årene.

Skulle vi så ikke skabe kontakter til andre udekommadoer? Det har da også været tilfældet med kommandoer som f.eks. Ladelund, Husum, Hannover-Stöcken og Alt Garge, hvor vore medlemmer gennem årene har været med i det arbejde, som er blevet gennemført bl.a. lokalhistorisk.

Pilgrimsfærd, der til lejrene ved Emskanal og Neuengamme vil blive gennemført i årene fremefter. Det er en stor glæde, at mødes med kammeraterne fra de hårde år. Det er ikke så lidt af en oplevelse at komme til Meppen. Dette at stå ved banegården, hvortil vi ankom i november 1944, som Häftlinge og blev drevet gennem gaderne, over broen over Emskanal og derfra videre til fods ud til lejren i Versen. De 1000 mand, klædt i laser og pjalter, blev ikke netop ynket af befolkningen i Meppen.

At gense disse steder har været en sta-

N. O. Køster taler ved mindesmærket for Carl von Ossietzky, nobelpristageren 1935. På grund af hans fredsarbejde var han fængslet 1931-32. Han sad i koncentrationslejr 1933-36. Til v. ses Svend Larsen, Hvidovre, med Neuengammeforeningens fane og til h. Hugo Hansen, Odense, med fanen fra Sachsenhausenforeningen.

(Foto: Axel Lauritzen)

dig oplevelse, og at kunne dele denne glæde med sine nære venner fra fangetiden samt sine pårørende er af stor værdi.

Det alvorlige ved pilgrimsfærden, og vort løfte fra 1945 om, at vore kammerater, der ikke kom hjem, ikke skulle blive glemte, bliver gennemført på smukkeste måde, ved højtidelighederne ved kz-gravene i Dalum, Versen, Esterwegen og i Neuengamme.

En tak skal her rettes til talerne de

forskellige steder, og til dem, der nedlagde de 11 kranser ved gravene og ved monumentet og på krematoriepladsen i Neuengamme. En tak til Helge Hansen, der ledede de højtidelige handlinger, til fanebærerne, Axel Lauritzen, som en myndig rejseleder og til Nos, der arrangerede en enestående kammeratskabsaften i Dörpen.

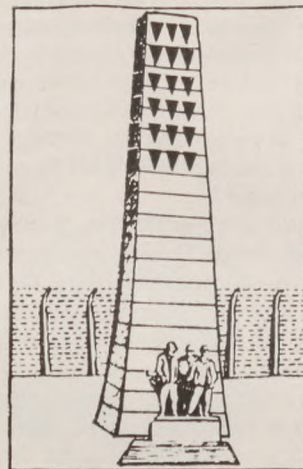
På gensyn til næste år!

NK

Fangevogterne gjorde meget for at ydmyge KZ-fange, nobelpristageren von Ossietzky. Han var fange nr. 562.

SACHSENHAUSEN

Næste ISK-præsidiemøde afholdes i Oslo

Den internationale Sachsenhausen-Komité holdt møde i Le Havre i dagene 18.-19. september.

Man besluttede at sende en hilsen til forbundskansler Helmut Kohl og til formanden for statsrådet i DDR, Erich Honecker, for at udtrykke glæden over det påbegyndte samarbejde mellem de to stater.

Man tog med tak mod indbydelsen til at afholde næste ISK-møde i Oslo i 1988.

MINDEORD

Ove Goodman Nielsen

Ove Goodman Nielsen, Bredagervej 11, Kastrup, blev knap 62 år gammel.

Ove var 24 år gammel, da han blev sendt til tysk KZ-lejr i Neuengamme. Ove kom aldrig rigtig over de lidelser, han pådrog sig i KZ-lejr.

Han blev ved Sjællandsafdelingens generalforsamling valgt som suppleant til dennes bestyrelse. Ove har fundet flere gamle modstandsfolk, som han har tilmeldt Sjællandsafdelingen.

Ove var altid den, der hjalp ved Sjællandsafdelingens julebod, hvor overskuddet af tombolaen gik til Sjællandsafdelingen.

En god kammerat, der elskede livet, og aldrig var bange for at hjælpe andre. Ove døde den 27. september og blev bisat den 3. oktober.

Vore tanker går i denne stund til hans kone Ruth, hans tre sønner og svigerdøtre, samt hans tre børnebørn, som han elskede overalt.

Axel Lauritzen

Johannes Krogh

Forfatteren Johannes Krogh, Vranum ved Viborg, blev 63 år.

Johannes Krogh var under besættelsen aktiv som sabotør og rejsende instruktør i brug af våben og sprængstof.

Efter krigen opholdt han sig i nogle år i USA og Canada. Senere blev han højskolelærer, inden han måtte gå på invalidepension som følge af efterveer fra krigens tid.

Johannes Krogh udgav digtsamlinger, skrev noveller og fik for et par år siden opført et af sine dramatiske skuespil i TV-Teatret.

Per Moesgaard Nielsen

Tandlæge Per Moesgaard Nielsen, Aldersrogade 48, København, døde en måned, før han ville være fyldt 62 år. Han var født i Randers, og han var en af de unge gymnasiaster, som på et tidligt tidspunkt gjorde sig sin stilling til besættelsesmagten klar. For Per Moesgaard var der ingen tvivl: Aktiv modstand var sagen, og han kom med i en sabotagegruppe, der var i funktion i efteråret 1943.

I november samme år blev gruppen imidlertid revet op af Gestapo, og få dage efter anholdelsen blev Per Moesgaard Nielsen sammen med andre unge sabotører fra Randers stillet for en tysk krigsret i Århus. Fire af de tiltalte blev dødsdømt og senere henrettet på Skæring Hede. Per Moesgaard Nielsen »slap« med en dom lydende på livsvarigt tugthus, som skulle afsones i Tyskland.

*Vi gav hinanden det løfte,
at mindes og ære dem,
der døde for det, vi ville
og ikke kom med os hjem.*

*Vi loved, at vi ville række
deres kære en hjælpende hånd,
og derfor danned vi dengang
Kammeraternes Hjælpefond*

Han kom i første omgang til tugthuset i Rendsborg, var derpå en tid i Hamborg og kom derfra til Tugthus Dreiergen i Bützow i Mecklenburg, som han først slap fri af igen, da »De hvide Busser« fra Svensk Røde Kors nåede frem i april 1945.

Efter krigsafslutning og hjemkomst måtte Per Moesgaard Nielsen slås med en tugthuserhvervet tuberkulose, og skæbnen var også efter ham på anden vis, idet han ved en vådeskudsulykke med en maskinpistol fik ødelagt sin ene fod.

Den livsvilje og trods-alt-optimisme, som kendetegnede ham i fangetiden, holdt imidlertid også til de nye prøvelser, og da den forsinkede studenterek-samen var hjemme, og helbredet genvundet, tog Per Moesgaard Nielsen fat på tandlægestudiet. Han virkede siden i en lang årrække ved Københavns Kommunes Skoletandpleje. Han trak sig tilbage ved det fyldte 60. år.

BØGER

10 år som fange

Under mødet i Amical de Neuengamme i Berlin i september traf jeg en tidligere fangekammerat, som vil være mange bekendt: Günter Wachernagel.

Han har udgivet en bog med titlen »10 år som fange«. Desværre er den ikke oversat til dansk. Men den indeholder en masse interessante ting om nazitiden, om hvordan G.W. efter et fængselsophold blev udleveret til Gestapo og sendt til Sachsenhausen, senere derfra til Neuengamme og sidst til Hannover-Stöcken.

Der blev som bekendt for nyligt afsløret et mindesmærke for disse fanger i Hannover, og G.W. skildrer de frygtelige forhold der, men fortæller også, hvordan man gennem civile arbejdere fik skaffet en radio, om en flugt fra lejren og om lejrledelsens og SS-folkenes grusomheder over for fangerne, herunder henrettelser til skræk og advarsel.

Bogen vil interessere mange, specielt de, der har været i disse lejre. Mon ikke vor gamle kammerat fra Kibæk, Arnold Jensen, vil være i stand til at få nogle stykker hjem, for bogen fortjener at blive læst af tidligere fanger. Forlag: Neues Leben, Berlin DDR.

VMJ

Gustav Østerbergs satiriske tegninger i smuk udgave

I tiden 19. til 25. august afholdt Frihedsmuseet en særudstilling af Gustav Østerbergs tegninger fra årene 1940-45. Museet har nu erhvervet næsten alle originalerne.

Samtidig med åbningen af udstillingen udsendte Frihedsmuseets Venners Forlag en statelig bog med gengivelse af Østerbergs talentfulde, satiriske tegninger.

De fastholder med en skarp og tør humor modsætningen mellem de officielle nazistiske idealtyper og de repræsentanter for den nye mennesketype, som faktisk var at se i vore gader. Senere skifter billedet under indtrykket af krigens skærpelse, og de afbildede tyskere bliver mere brutale og grove at se på. Karikaturen bliver til bitter satire, men stadig under fastholdelse af modsætningen mellem ord og virkelighed som det, der driver kunstneren.

Man lægger mærke til, at bogen udgives i samarbejde med Stadtmuseum Düsseldorf, og hele bogen igennem ledsages tegningerne af Østerbergs egne billedtekster, suppleret med oversættelser til engelsk. I Düsseldorf vises Østerbergs tegninger i serien »Modstand mod nazisterne«. Fra tysk side sammenstilles Østerberg med Billmann og Blix. De havde hver især deres egen måde at sige tingene på, men Østerberg hævder sig ganske godt, og den nye bog sikrer, at han ikke glemmes.

Bogen er på 32 sider i A4-format. Den koster 39 kr. + 12 kr. i forsendelsesomkostninger. Den fås hos Frihedsmuseet i København.

F-k.

Pigtraad-Gestapofangen

Nummer 6. November 1987

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 07 97 12 71.
Næstform.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose, tlf. 02 48 56 74.
Skr.: P. Nielsen, Bavnebjærgspark 6, 3520 Farum. 02 95 22 08.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2th., 1806 Frederiksberg C, 01 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, Erik Jensen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev 03 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 01 12 85 95.
Sommer: Møntstien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 03 41 01 20.
Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 09 12 71 99.
Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Brønhøjvej 11, Hyllested, 8400 Ebeltoft. 06 33 60 61.
Kass./sekr.: Arnold Sejersen, Jægergårdsgade 138, 2., 8000 Århus C. 06 13 07 65.
Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. 08 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bavnebjærgspark 6, 3520 Farum. 02 95 22 08.
Kas.: Ernst Nielsen, Firskovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. tlf. 02 87 09 58.
Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. 07 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. 01 35 50 12.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 06 16 92 42. Giro 5 43 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Smedetofte 38, 2400 Kbh. NV. 01 10 61 49.

Socialsekr.: Kaj Wadsbach Pedersen. Træffes på kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 02 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Tirsdag og torsdag 9-13. Lukket 7/12-7/1-88.

Esbjerg afd.: Fmd.: Viggo Hansen, Palnatok

kes Alle 19, 6700 Esbjerg. 05 14 27 58.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Ulstrupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 05 92 54 57.

Kontor: Kongensgade 31 A, tlf. 05 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. 05 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården. Åbent 2. og 4. torsdag kl. 14-17. 05 53 18 84.

Odense afd.: Kontor: Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ, tlf. 09 15 45 87. Åbent hver torsdag kl. 10-12.

Fmd. og socialsekretær: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. 09 15 98 27.

Kass.: Ruth Giersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tlf. 09 14 27 16.

Sydfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskovvænget 7 B, postbox 251, 5700 Svendborg. 09 22 37 00.

Aksel Jørgensen, Vornæsvej 33, 5700 Svendborg. 09 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. 02 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lemvigvej 67, 9220 Aalborg Ø. 08 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg. 08 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hammerichs Vej 11, 2., Århus N. 06 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 06 16 63 18. Åbent mandag-fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby. 02 88 12 42.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. 06 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Albert Rasmussen, Adelgade 1, 8900 Randers. 06 42 36 29.

Kass.: Karin Larsen, Sjællandsgade 11, 8900 Randers. 06 42 58 60.

Sjællands afd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrup. 01 50 48 61 og 01 50 09 70.

Kass.: E. Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S. tlf. 01 58 16 55. Giro 1 70 30 72.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Hougårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. 06 26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltoft. 06 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 02 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. tlf. 01 65 82 12.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjøløer Boulevard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 01 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24, 8270 Højbjerg. 06 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærsvvej 116, 2860 Søborg. 01 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 01 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 07 97 12 71.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 01 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7.4. th., 1756 København V. 01 23 02 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 09 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. 09 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 02 98 11 77.

Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 01 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. 01 65 82 12.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. 01 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til: Alfred Bertelsen, Louis Hammerichsvej 11, 2., 8200 Århus N. 06 16 62 18.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se øverst bladet side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingsvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 07 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 02 48 56 74.